

Przedmiotowe zasady oceniania – wymagania na poszczególne oceny szkolne

Klasa 5

Nr i temat lekcji	Wymagania podstawowe Uczeń:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń:		
	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	
DZIAŁ 1. PODSTAWY BIOLOGII. STRUKTURA KOMÓRKI					
1. Powitanie biologii	• podaje cechy odróżniające organizmy od materii nieożywionej	• określa, czym zajmuje się biologia jako nauka oraz jej wybrane działy	• określa, co to jest komórka, tkanka, narząd i układ narządów z uwzględnieniem przykładów	• podaje przykłady zastosowania wiedzy biologicznej w życiu człowieka	• przedstawia hierarchiczną organizację budowy organizmów roślinnych i zwierzęcych
2. Badanie świata organizmów	• przeprowadza obserwację i proste doświadczenie biologiczne zgodnie z instrukcją • dokumentuje obserwację i proste doświadczenia biologiczne	• wymienia podstawowe etapy planowania doświadczenia • określa warunki przeprowadzenia obserwacji i doświadczeń biologicznych	• formułuje problem badawczy i hipotezę na podstawie przykładowego doświadczenia biologicznego • rozróżnia próbę kontrolną i próbę badawczą	• planuje prostą obserwację lub doświadczenie biologiczne z uwzględnieniem procedury badawczej i zasad bezpieczeństwa • analizuje wyniki i formułuje wnioski z przeprowadzonej obserwacji lub doświadczenia biologicznego	• uzasadnia potrzebę przestrzegania procedur badawczych podczas obserwacji i doświadczeń biologicznych • przeprowadza samodzielnie zaplanowane doświadczenie i obserwację
3. Budowa mikroskopu. Obserwacje mikroskopowe	• podaje przykłady obiektów przyrodniczych, które mogą być przedmiotem obserwacji mikroskopowych • rozpoznaje elementy budowy mikroskopu optycznego • prawidłowo posługuje się mikroskopem	• wymienia we właściwej kolejności etapy prowadzenia obserwacji mikroskopowej • oblicza powiększenia obrazu oglądanego obiektu uzyskiwane w mikroskopie optycznym	• opisuje przebieg przygotowania preparatu mikroskopowego świeżego	• określa funkcje poszczególnych elementów budowy mikroskopu optycznego	• dokonuje samodzielnie obserwacji mikroskopowej w celu określenia cech obrazu obiektu i jego powiększenia
4. Chemiczne podstawy życia	• określa funkcje wody w organizmach i w środowisku przyrodniczym	• wymienia najważniejsze pierwiastki i grupy związków chemicznych wchodzących w skład organizmów	• podaje podstawowe funkcje białek, cukrów, tłuszczów i kwasów nukleinowych w organizmach	• określa, co to są sole mineralne i jaką pełnią funkcję w organizmach	• określa znaczenie podstawowych grup związków chemicznych w życiu organizmów

Nr i temat lekcji		Wymagania podstawowe Uczeń:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń:		
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
5. Budowa komórki zwierzęcej		określa, co to jest komórka wymienia podstawowe elementy budowy komórki zwierzęcej	dokonyuje obserwacji mikroskopowych komórek zwierzęcych na preparatach trwałych z zachowaniem zasad mikroskopowania określa podstawowe funkcje elementów budowy komórki zwierzęcej	rozpoznaje podstawowe elementy budowy komórki zwierzęcej (pod mikroskopem, na schemacie, na zdjęciu lub na podstawie opisu)	podaje przykłady komórek zwierzęcych budujących organizmy oraz ich funkcje w organizmie porównuje budowę komórek zwierzęcych	wykazuje związek budowy komórek zwierzęcych z ich funkcją w organizmie
6. Komórka roślinna i bakteryjna. Porównanie budowy komórek		przygotowuje samodzielnie preparat mikroskopowy świeży z tkanki roślinnej wymienia podstawowe elementy budowy komórki roślinnej i komórki bakteryjnej odróżnia komórkę roślinną od komórki zwierzęcej oraz komórki jądrowe od komórek bezjądrowych (bakteryjnych)	dokonyuje obserwacji mikroskopowej komórek roślinnych na preparacie świeżym z zachowaniem zasad mikroskopowania określa funkcje podstawowych elementów budowy komórki roślinnej i komórki bakteryjnej	opisuje budowę komórki bakteryjnej rozpoznaje podstawowe elementy budowy komórki roślinnej i komórki bakteryjnej	porównuje komórki roślinną i zwierzęcą oraz komórki jądrową i bakteryjną, wskazując cechy umożliwiające rozróżnienie tych komórek	wyjaśnia związek elementów budowy komórki roślinnej i komórki zwierzęcej z ich funkcją
7. Podsumowanie działu I: Podstawy biologii. Struktura komórki		wszystkie wymagania z lekcji 1-6				
DZIAŁ 2. CZYNNOŚCI ŻYCIOWE ORGANIZMÓW I SYSTEMATYKA ORGANIZMÓW. WIRUSY. BAKTERIE						
8. Czynności życiowe organizmów		przedstawia czynności życiowe jako cechy właściwe tylko organizmom	krótko charakteryzuje podstawowe czynności życiowe organizmów (odżywianie się, oddychanie, wydalanie, wrażliwość na bodźce, wzrost i rozwój, ruch, rozmnażanie się)	określa, na czym polega rozmnażanie się płciowe i bezpłciowe	przedstawia rodzaje rozmnażania się bezpłciowego (podział, pączkowanie, fragmentację, przez zarodniki)	określa różnice między rozmnażaniem się płciowym i rozmnażaniem się bezpłciowym
9. Odżywianie się organizmów. Fotosynteza		wyjaśnia, co to jest odżywianie się i jakie jest jego znaczenie w życiu organizmów wyjaśnia, na czym polega samożywność i cudzożywność wyjaśnia znaczenie fotosyntezy dla życia na Ziemi	dokonyuje podziału organizmów cudzożywnych ze względu na rodzaj pobieranego pokarmu wymienia substraty i produkty fotosyntezy	wyjaśnia, na czym polega fotosynteza określa warunki przebiegu fotosyntezy (w odniesieniu do światła i temperatury)	określa rolę chlorofilu w fotosyntezie (wiązanie energii słonecznej) planuje doświadczenie wskazujące na wpływ wybranego czynnika na intensywność fotosyntezy	przeprowadza doświadczenie wskazujące na wpływ wybranego czynnika na intensywność fotosyntezy

Nr i temat lekcji	Wymagania podstawowe Uczeń:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń:	
	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra
10. Oddychanie organizmów	określa znaczenie procesów pozyskiwania energii dla organizmów (oddychanie tlenowe i fermentacja) przedstawia oddychanie jako sposób uwalniania energii potrzebnej do życia	określa różnice między oddychaniem komórkowym a wymianą gazową podaje przykłady zastosowania fermentacji w przemyśle i gospodarstwie domowym	zapisuje słownie równanie oddychania tlenowego, określając substraty, produkty oraz warunki przebiegu tego procesu określa substraty i produkty fermentacji	planuje doświadczenie wykazujące, że podczas fermentacji drożdże wydzielają dwutlenek węgla określa końcowe produkty fermentacji na podstawie przeprowadzonego doświadczenia określa warunki przebiegu fermentacji
11. Zasady klasyfikowania organizmów	określa, w jakim celu klasyfikuje się organizmy określa, co to jest gatunek	wyjaśnia, co rozumiemy pod pojęciem oznaczenia organizmów podaje przykład kryterium pomocnego w klasyfikacji	wykorzystuje proste klucze do klasyfikowania organizmów z najbliższego otoczenia	konstruuje proste dwudzielny klucz do oznaczania przykładowych organizmów
12. Systematyka organizmów. Przegląd królestw	określa, czym zajmuje się systematyka podaje przykłady jednostek systematycznych	przedstawia zasady systemu klasyfikacji biologicznej wymienia w kolejności główne jednostki systematyczne królestwa zwierząt i królestwa roślin	wyjaśnia zastosowanie pojęcia „układ hierarchiczny” w odniesieniu do klasyfikacji organizmów określa, jak tworzy się nazwę gatunkową (podwójne nazewnictwo)	przedstawia charakterystyczne cechy organizmów pozwalające przyporządkować je do jednego z królestw
13. Bakterie i wirusy	przedstawia znaczenie bakterii w życiu człowieka podaje przykłady chorób bakteryjnych i wirusowych człowieka przedstawia ogólne zasady profilaktyki chorób bakteryjnych i chorób wirusowych	przedstawia znaczenie bakterii w przyrodzie określa rozmiary bakterii i środowisko ich życia rozróżnia formy komórek bakteryjnych (kuliście, pałeczkowate, przecinkowate i spiralne)	przedstawia drogi rozprzestrzeniania się i zasady profilaktyki chorób bakteryjnych (gruźlica, borelioza, tężec, salmonelloza) i wirusowych (grypa, ospa, różyczka, świnka, odra, AIDS)	uzasadnia, dlaczego wirusów nie można zaklasyfikować do organizmów wskazuje na związki pomiędzy środowiskiem życia, czynnościami życiowymi i znaczeniem bakterii

Wymagania podstawowe Uczeń:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń:		
ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
14. Podsumowanie działu 2: <i>Czynności życiowe organizmów i systematyka organizmów. Wirusy. Bakterie</i> wszystkie wymagania z lekcji 9–13				
DZIAŁ 3. PROTISTY. GRZYBY. ROŚLINY ZARODNIKOWE				
15. <i>Protisty – charakterystyka, czynności życiowe</i>	odróżnia protisty jedno- od wielokomórkowych wymienia cechy umożliwiające zakwalifikowanie organizmu do protistów roślinnych oraz protistów zwierzęcych zakłada hodowlę protistów zgodnie z podaną instrukcją	wyjaśnia, dlaczego euglena zielona jest nazywana organizmem zmiennozwrotnym	przedstawia wybrane czynności życiowe protistów (oddychanie, odżywianie się, rozmnażanie się)	wskazuje cechy grupy organizmów tworzących królestwo protistów
16. <i>Przegląd protistów. Protisty chorobotwórcze</i>	wskazuje elementy budowy protista wielokomórkowego na przykładzie morskich trypanosom przedstawia zasady profilaktyki chorób wywołanych przez protisty (toksoplazmoza, malaria)	dokonuje obserwacji mikroskopowej protistów – budowy i sposobu poruszania się przedstawia drogi zakażenia chorobami wywołanymi przez protisty (toksoplazmoza, malaria)	wykazuje różnorodność budowy protistów (jednokomórkowe – wielokomórkowe) na wybranych przykładach	porównuje tryb życia i budowę protistów roślinopodobnych i zwierzęcych
17. <i>Grzyby – różnorodność, budowa, czynności życiowe</i>	przedstawia różnorodność budowy grzybów (jednokomórkowe, wielokomórkowe)	wyjaśnia, dlaczego porosty określamy jako organizmy symbiotyczne	wykazuje różnorodność budowy grzybów na wybranych przykładach	wskazuje cechy odróżniające grzyby od organizmów innych królestw
18. <i>Grzyby – środowisko życia, i znaczenie</i>	przedstawia, podając przykłady, pozytywne i negatywne znaczenie grzybów dla człowieka	przedstawia znaczenie grzybów w przyrodzie	wyjaśnia, w jaki sposób można wykorzystać grzyby porostowe do oceny jakości powietrza	wskazuje cechy umożliwiające zakwalifikowanie organizmu do grzybów
19. <i>Budowa i różnorodność mchów</i>	określa środowiska życia mchów przeprowadza doświadczenie wykazujące zdolność mchów do ektionictwa-wody-zgodnie z podaną instrukcją	przedstawia cechy budowy zewnętrznej płożnika	wyjaśnia, dlaczego torfowiec może gromadzić duże ilości wody	wymienia charakterystyczne cechy mchów pozwalające na ich identyfikację wśród nieznanych organizmów

Wymagania podstawowe Uczeń:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń:			
Nr i temat lekcji	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
20. Paprotowe, widłakowe i skrzypowe	wskazuje środowiska życia paprotowych, widłakowych i skrzypowych	opisuje znaczenie paprotowych, widłakowych i skrzypowych w przyrodzie	rozpoznaje przedstawicieli paprotowych, widłakowych i skrzypowych na rysunkach, fotografiach i okazach naturalnych	podaje charakterystyczne cechy paprotowych, widłakowych i skrzypowych	wskazuje podobieństwa i różnice między paprotami, skrzypami i widłakami
21. Podsumowanie działu 3: Protisty. Grzyby. Rośliny zarodnikowe	wszystkie wymagania z lekcji 15–20				
DZIAŁ 4. ROŚLINY NASIENNE. TKANKI I ORGANY ROŚLINNE					
22. Budowa roślin. Tkanki roślinne	rozpoznaje na okazie żywym lub zielnikowym, na rycinie lub zdjęciu organy rośliny okrytonasiennej i określa ich podstawowe funkcje dekoduje obserwacji mikroskopowej wybranych tkanek roślinnych	klasyfikuje tkanki roślinne rozpoznaje na rysunku, zdjęciu, preparacie mikroskopowym, modelu tkankę okrywającą, mięsistową, przewodzącą, wzmacniającą	opisuje położenie tkanek twórczych i ich rolę we wzroście rośliny	wykazuje związek między budową a funkcjami tkanek okrywających, mięsistowych, przewodzących i wzmacniających	porównuje budowę zewnętrznej i wewnętrznej tkanki okrywającej, widłakowych i skrzypowych, nagonasiennych oraz okrytonasiennych, różniąc ich organy
23. Rośliny nagonasienne	przedstawia cechy budowy zewnętrznej rośliny nagonasiennej na przykładzie sosny	rozpoznaje rodzime gatunki nagonasiennych na podstawie pędów z szyszkami/szyszkogodami i igłami	uzasadnia, jakie korzyści przyniosło roślinom wytworzenie nasion	identyfikuje nieznanymi organizm nagonasiennych na podstawie jego cech budowy zewnętrznej	wyjaśnia znaczenie nagonasiennych w przyrodzie i dla człowieka jako gatunków lasotwórczych
24. Cechy charakterystyczne i znaczenie okrytonasiennych	rozdziela formy okrytonasiennych: drzewa, krzewy, krzewinki i rośliny zielne	uzasadnia, że życie człowieka nie byłoby możliwe bez roślin okrytonasiennych	rozpoznaje pospolite gatunki rodzimych drzew liściastych na podstawie pędów	identyfikuje nieznanymi organizm jako przedstawiciela okrytonasiennych na podstawie jego cech budowy zewnętrznej	uzasadnia, że cechy roślin okrytonasiennych przyczyniły się do ich dominacji we florze świata
25. Korzeń i pęd okrytonasiennych	opisuje budowę zewnętrzną korzenia, łodygi i liścia	rozpoznaje systemy korzeniowe – palowy i wiązkowy	określa funkcje poszczególnych stref budowy korzenia	uzasadnia, że budowa liścia stanowi przystosowanie do przeprowadzania fotosyntezy	opisuje modyfikacje korzeni, łodygi i liści jako adaptacje roślin okrytonasiennych do życia w określonych środowiskach

Nr i temat lekcji	Wymagania podstawowe Uczeń:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń:	
	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra
26. Budowa kwiatu. Rozmnażanie się okrytonasiennych	rozdziela elementy budowy kwiatu rośliny okrytonasiennej odróżnia zapylenie i zapłodnienie	określa rolę poszczególnych elementów budowy kwiatu wyjaśnia, na czym polega rozmnażanie się wegetatywnego roślin	wyjaśnia, na czym polega rozmnażanie się piciowe roślin rozdziela i obserwuje sposoby rozmnażania się wegetatywnego roślin	wskazuje przykłady roślin użytkowych rozmnażanych wegetatywnie i sposobu, w jaki można je rozmnożyć
27. Nasiona i owoce okrytonasiennych	podaje przykłady przystosowań w budowie owoców do rozprzestrzeniania się za pośrednictwem zwierząt, wiatru i wody	opisuje rolę poszczególnych części nasienia	opisuje przebieg kiełkowania nasion i warunki niezbędne do tego procesu wykonyuje doświadczenie sprawdzające wpływ wybranego czynnika na kiełkowanie nasion	uzasadnia potrzebę przestrzegania procedur badawczych podczas obserwacji i doświadczeń biologicznych
28. Posumowanie działu 4: Rośliny nasienne. Tkanki i organy roślinne	wszystkie wymagania z lekcji 22–27			

AUTORZY: Ewa Jastrzębska, Ewa Kłos, Wawrzyniec Kofta, Ewa Pyłka-Gutowska